

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 140/2024-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky **Prima banka Slovensko, a.s.**, Hodžova 11, Žilina, IČO 31 575 951, zastúpenej SEDLAČKO & PARTNERS, s.r.o., Štefánikova 8, Bratislava, proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/98/2022 z 15. augusta 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 28. novembra 2023 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením najvyššieho súdu označeným v záhlaví tohto rozhodnutia. Navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať jej náhradu trov vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a k nej pripojených príloh vyplýva, že žalobou z 30. júna 2016 sa žalobcovia – individualizovaní vlastníci bytov v bytovom dome, domáhali vydania bezdôvodného obohatenia v sume 3 917,25 eur s príslušenstvom, ktoré sťažovateľka ako žalovaná inkasovala na základe čl. 5.5 zmluvy o termínovanom úvere č. 06/062/06 z 21. decembra 2016. Sporné ustanovenie žalobcovia považovali za neprijateľnú zmluvnú podmienku, pretože banke umožnilo s účinnosťou od 15. decembra 2011 zvýšiť úroky vo výške 1 % p. a. na úrokové rozpätie vo výške 2,50 % p. a. Na rovnakom skutkovom základe podal za vlastníkov bytov správca – [REDACTED] (ďalej len „správca“) na Okresnom súde Trnava (ďalej len „okresný súd“) a Okresnom súde Piešťany spolu 50 žalôb. Od právoplatnosti uznesenia Krajského súdu v Trnave (ďalej

len „krajský súd“) č. k. 23Co/123/2018-318 z 27. mája 2019 vystupoval ako žalujúca strana v spore už len správca.

3. Okresný súd po vykonaní dokazovania dospel k záveru, že sporné ustanovenie zmluvy je určité a zrozumiteľné; teda v tomto smere bolo platne dojednané. Pri posudzovaní neprijateľnosti zmluvnej podmienky konštatoval, že text zmluvy nebol formulárový, ale medzi bankou a správcom bol individuálne dojednaný, a preto na základe § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka nepovažoval sporné ustanovenie zmluvy za neprijateľnú zmluvnú podmienku, a preto rozsudkom č. k. 11C/33/2017-458 zo 6. augusta 2020 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) žalobu zamietol.

4. O odvolaní žalobcu krajský súd rozhodol rozsudkom č. k. 9Co/104/2020-574 z 21. decembra 2021 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“), ktorým rozsudok okresného súdu potvrdil ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“).

5. Proti predmetnému rozsudku krajského súdu žalobca podal dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

6. Najvyšší súd vyhodnotil dovolanie žalobcu ako prípustné a dôvodné, preto napadnutým uznesením rozsudok krajského súdu podľa § 449 ods. 1 a § 450 CSP zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

II.

Argumentácia sťažovateľky

7. V ústavnej sťažnosti nasmerovanej proti napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu sťažovateľka namieta jeho arbitrárnosť z dôvodu absencie relevantného odôvodnenia. Napriek tomu, že najvyšší súd vyhodnotil dovolanie ako dôvodné, z odôvodnenia jeho rozhodnutia nie je zrejmé, ako bola vyhodnotená prípustnosť dovolania ako základná podmienka dovolacieho prieskumu (§ 420 a § 421 CSP v spojení s § 447 CSP). Najvyšší súd navyše nevysvetlil, ktorý z dovolacích dôvodov bol dôvodom zrušenia napadnutého rozhodnutia. Okrem toho nesprávne aplikoval vlastné skoršie rozhodnutia, keď odkázal na nesúvisiace rozhodnutie iného senátu dovolacieho súdu. Zároveň ignoroval iné (opozitné) skoršie rozhodnutie dovolacieho súdu v skutkovo a právne totožnej veci.

8. Rovnako ani v súvislosti s odôvodnením rozhodnutia o dovolaní podľa § 421 v nadväznosti na § 432 CSP najvyšší súd neodpovedal na položené dovolacie otázky žalobcu. Pri vyhodnotení tohto dovolacieho dôvodu odkázal iba na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023 ako na údajne vyriešenú dovolaciu otázku o neprijateľnosti zmluvnej podmienky v čl. 5.5 zmluvy o termínovanom úvere. Právna otázka o neprijateľnosti čl. 5.5 zmluvy o termínovanom úvere však dovolaťom položená vôbec nebola. Dovolací súd tak svojvoľne zodpovedal „vlastnú otázku“ a vykonal tak *ex offio* dovolací prieskum, čím porušil základné právo sťažovateľky na spravodlivý proces.

9. Ďalej sťažovateľka dôvodí, že z odôvodnenia napadnutého uznesenia nie je zrejmé ani to, akým konkrétnym procesným postupom bolo dovolaťovi znemožnené uskutočňovať jeho procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, keďže v ňom nie je identifikované porušenie práva ani vyhodnotenie konkrétného vadného procesného postupu. Najvyšší súd v tomto smere iba konštatuje, že vo veci obsahovo totožnej zmluvnej podmienky v inej zmluve ju Okresný súd Piešťany v rozsudku sp. zn. 14C/21/2017 z 13. augusta 2020 v spojení

s rozsudkom krajského súdu sp. zn. 25Co/90/2020 z 24. novembra 2022 vyhlásil za neprijateľnú zmluvnú podmienku. Následne rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023 bolo dovolanie sťažovateľky zamietnuté. Dovolací súd však žiadnym spôsobom nevysvetlil, aký má vzťah jeho rozsudok sp. zn. 5Cdo/71/2022 k rozsudku krajského súdu, keďže ho rozhodne nemožno považovať za rozhodnutie v skutkovo a právne totožnej veci. V predmetom rozsudku pritom najvyšší súd rozhodoval o dovolaní sťažovateľky, ktorá v ňom vymedzila úplne iné dovolacie dôvody. Išlo tak o odlišné dovolania a iný dovolací prieskum, na ktoré nemožno automaticky aplikovať akékoľvek rozhodnutie o dovolaní v spore medzi totožnými subjektmi. Rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023 sťažovateľka napadla ústavnou sťažnosťou, ktorá je ústavným súdom vedená pod sp. zn. Rvp 2401/2023.

10. Podľa názoru sťažovateľky mal najvyšší súd zohľadniť svoje uznesenie sp. zn. 9Cdo/135/2022 z 26. júla 2023, ktoré sa týkalo veci založenej na totožnom skutkovom základe. Po tomto rozhodnutí najvyšší súd rozhodol identicky v uznesení sp. zn. 7Cdo/65/2022 z 27. septembra 2023.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu, ktorým bol zrušený rozsudok krajského súdu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

12. Ústavný súd považuje v prvom rade za potrebné akcentovať osobitnú povahu napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, ktoré je kasačným rozhodnutím. Ústavný súd vo svojej judikatúre v prípadoch ústavných sťažností nasmerovaných proti kasačným rozhodnutiam opakovane zdôrazňuje, že zásadne môže o merite veci rozhodovať len v prípade takej ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti „konečným“ rozhodnutiam orgánov verejnej moci. Spravidla musí ísť o rozhodnutie, ktorým sa súdne či iné konanie končí, a jeho účastník nemá možnosť inej právnej obrany než využitie inštitútu ústavnej sťažnosti. V konaní, ktoré v čase predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti ešte stále prebieha, nemožno uvažovať o splnení tejto požiadavky (IV. ÚS 361/2010). Úlohou ústavného súdu ako súdneho orgánu ochrany ústavnosti totiž nie je meniť, resp. naprávať tvrdené či skutočné pochybenia všeobecných súdov a iných orgánov v dosiaľ právoplatne neskončených konaniach, ale je zásadne povolaný zaoberať sa zásahom do ústavne zaručených práv a slobôd sťažovateľa v právoplatnej skončenej veci za súčasného vyčerpania všetkých garantovaných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho práv poskytuje.

13. Ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí (IV. ÚS 187/09, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016), preto ak právny poriadok pripúšťa iné možnosti nápravy uplatnením riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov podľa Civilného sporového poriadku, nemožno sa domáhať ochrany svojich práv v konaní pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 211/2016). Základné práva na súdnu ochranu ako aj spravodlivý proces „sú výsledkové“, to znamená, že im proces musí zodpovedať ako celok a skutočnosť, či napadnuté konanie ako celok bude spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (m. m. III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, II. ÚS 307/06, II. ÚS 155/08).

14. Na uvedených záveroch však nemožno zotrvať bezvýhradne, keďže aj kasačné rozhodnutie všeobecného súdu môže byť principiálne spôsobilé porušiť základné právo účastníka konania. Aj vydanie procesného rozhodnutia všeobecným súdom je potrebné považovať za súčasť poskytovania súdnej ochrany. K zrušeniu kasačného rozhodnutia však ústavný súd pristupuje len v tom prípade, keď dôvody na tento krok sú natoľko závažné, že sa blížia zmätočným záťažiam konania, čím znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnú pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia (IV. ÚS 602/2020).

15. Súčasne je potrebné poukázať aj na stabilnú judikatúru ústavného súdu, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu (napr. IV. ÚS 238/07, IV. ÚS 499/2011, IV. ÚS 161/2012, II. ÚS 98/2017). Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je vnímaná ústavným súdom primárne ako otázka interpretácie (obyčajného) zákona a v tomto smere sa najvyššiemu súdu ponecháva značná autonómia s tým, že vyriešenie tejto otázky samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení práva sťažovateľa (napr. II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), samozrejme, za predpokladu, že ide o riešenie ústavne udržateľné.

16. V kontexte predmetných východísk a zohľadňujúc predostretú sťažnostnú argumentáciu sa ústavný súd zamerá na posúdenie ústavnej akceptovateľnosti a udržateľnosti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, najmä na posúdenie, či účinky jeho dovolacej právomoci sú zlučiteľné so základným právom sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. so zásadami spravodlivého procesu.

17. Na tomto mieste sa žiada uviesť, že takmer totožné zrušujúce rozhodnutie najvyššieho súdu bolo nedávno predmetom prieskumu ústavného súdu, a to na základe ústavnej sťažnosti sťažovateľky založenej na identických sťažnostných námietkach. Ústavný súd vo svojom uznesení sp. zn. I. ÚS 111/2024 z 21. februára 2024 konštatoval, že nezistil okolnosti, pre ktoré by bolo nutné zasiahnuť do ešte neskončeného konania, ktoré sa v súčasnosti nachádza v štádiu odvolacieho konania. Od uvedeného záveru ústavný súd nevidí dôvod odchyliť sa ani v tejto (obdobnej) veci sťažovateľky.

18. Aj v tomto prípade musí ústavný súd prisvedčiť prezentovanej výhrade sťažovateľky o určitej nekonzistentnosti až nezrozumiteľnosti napadnutého uznesenia, keďže najvyšší súd nie úplne jasne formuloval dôvody prípustnosti a dôvodnosti podaného dovolania, na základe ktorých pristúpil k zrušeniu rozsudku odvolacieho súdu. Uvedená nedôslednosť sa však nevymyká z rámca kasácie preskúmateľnej, resp. identifikovateľnej ústavným súdom, pokiaľ ide o jej bazálne dôvody, a teda nedosahuje ústavne relevantnú intenzitu potrebnú na vyslovenie porušenia základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu, resp. spravodlivý proces po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie (k tomu pozri aj IV. ÚS 663/2023).

19. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia *prima facie* vyplýva, že dôvodom kasácie bola identifikovaná vada zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP (body 10 až 13 napadnutého uznesenia) vo vzťahu k námietke žalobcu o nepreukázaní individuálneho dojednania zmluvných podmienok, t. j. k existencii neprijateľnej podmienky. Pokiaľ ide o nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, zo strohých dôvodov napadnutého uznesenia možno vyvodiť, že v tejto časti nebolo dovolanie prípustné, pretože otázka už bola riešená v predjudikátúre založenej

rozsudkom najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023, v ktorom došlo k vyhodnoteniu právnej otázky týkajúcej sa neprijateľnej zmluvnej podmienky.

20. Z ústavného hľadiska je v posudzovanej veci podstatné, či kasačné rozhodnutie vytvorilo vo veci pevný hmotnoprávny základ rozhodovania pre súdy nižších stupňov, čo by mohlo vytvárať pre sťažovateľku v určitej otázke stav nezvratný v rámci všeobecného súdnictva, pričom prípadná náprava tohto stavu po skončení konania by bola v rozpore s účelnosťou ochrany jej základných práv.

21. Ako sa už ústavný súd zmienil, dôvodom zrušenia rozsudku odvolacieho súdu bola existencia vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP. Je tak možné konštatovať, že dovolací súd pritom v napadnutom uznesení nevyslovil taký záväzný právny názor, ktorým by bolo vopred predurčené rozhodnutie krajského súdu o merite nároku spôsobom, ktorý by eventuálne mohol mať pre sťažovateľku pri prípadnom ústavne-súdnom prieskume meritórneho rozhodnutia neodstrániteľné následky. Najvyšší súd tak nevytvoril žiadny hmotnoprávny základ pre rozhodnutie o veci samej. V hierarchii postupu dovolacieho prieskumu v nadväznosti na uvedené potom platí, že ak dovolací súd zistí, že dovolanie je prípustné a dôvodné z dôvodov zmätočnosti, nemusí už skúmať uplatnený dovolací dôvod nesprávneho právneho posúdenia veci podľa § 421 ods. 1 CSP a napadnuté rozhodnutie musí zrušiť. Na druhej strane ak namietaný dôvod zmätočnosti preukázaný nie je, pristúpi subsidiárne k prieskumu dovolacieho dôvodu spočívajúceho v správnosti právneho posúdenia veci (m. m. II. ÚS 89/2018, IV. ÚS 372/2020, IV. ÚS 589/2021).

22. V súvislosti s namietaným nesprávnym právnym posúdením veci podľa § 421 ods. 1 CSP najvyšší súd len odkázal na svoje predchádzajúce a jediné rozhodnutie sp. zn. 5Cdo/71/2022 z 31. mája 2023, ktoré sa položenou právnou otázkou neprijateľnosti zmluvnej podmienky zaoberalo, teda ju považoval za judikatúrne vyriešenú, čo vedie k záveru o neprípustnosti dovolania (bod 15 napadnutého uznesenia).

23. K poukazu najvyššieho súdu na jediné predchádzajúce rozhodnutie dovolacieho súdu v rámci posudzovania dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP ústavný súd považuje za potrebné zopakovať svoj záver vyslovený už v uznesení sp. zn. I. ÚS 111/2024, že pokiaľ najvyšší súd odkazuje na nepublikované rozhodnutia (v tomto prípade jediné rozhodnutie) tvoriace jeho ustálenú rozhodovaciu prax, malo by ísť o viacero takých rozhodnutí, keď zároveň až v situácii takto definovaného vytvorenia ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a) CSP] možno považovať dotknutú právnu otázku v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu za vyriešenú v zmysle § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Jediné rozhodnutie dovolacieho senátu nemožno považovať za vyriešenie dotknutej právnej otázky v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu. Opačný záver by *pro futuro* znemožnil dovolací prieskum právnej otázky vrátane možnosti jej riešenia prostredníctvom veľkého senátu. Každé ďalšie dovolanie by totiž muselo byť vo vzťahu k riešeniu predmetnej právnej otázky odmietnuté (k tomu pozri aj rozhodnutie sp. zn. IV. ÚS 273/2021 publikované v Zbierke náleзов a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 58/2021 – II). Inými slovami, prvé rozhodnutie dovolacieho súdu o dotknutej otázke by vylučovalo akýkoľvek ďalší dovolací prieskum, pretože následne podané dovolanie by nezodpovedalo žiadnemu z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) až c) CSP (pre neexistenciu ustálenej rozhodovacej praxe, neexistenciu rozdielného rozhodovania o predmetnej otázke dovolacím súdom a taktiež pre absenciu situácie doterajšieho nevyriešenia právnej otázky dovolacím súdom, a to aj ak odvolací

súd v nasledujúcom prípade rozhodol odlišne od skoršieho rozhodnutia dovolacieho súdu). Nevyhnutnou výkladovou konzekvenciou je, ako už bolo uvedené, konštatácia vyriešenia právnej otázky dovolacím súdom na rozhraní vyplývajúcom z § 421 ods. 1 písm. b) CSP („ešte nebola vyriešená“/„už bola vyriešená“) až vytvorením ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu; až dotedy je naplnený dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP (teda nielen pri nulovom doterajšom riešení dotknutej právnej otázky dovolacím súdom).

24. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že vo veci sťažovateľky nejde o prípad napĺňajúci predpoklady odôvodňujúce možnosť ústavného súdu výnimočne preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu, ktoré nie je konečnej povahy. V danej veci má totiž relevanciu tá skutočnosť, že súdne konanie ešte neskončilo a sťažovateľka nestratí (v budúcnosti) pre prípad jej neúspechu v konaní pred odvolacím súdom možnosť namietat' nesprávne právne posúdenie veci v prípadnom dovolaní, čomu nijako nebráni dovolacím súdom konštatovaná zmätočnosť rozsudku krajského súdu.

25. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľky ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, keďže nezistil, že by medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením uplatnených práv sťažovateľky existovala príčinná súvislosť, ktorá by odôvodňovala vyslovenie ich porušenia po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

26. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky uvedenými v petite nezaoberal, pretože rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia základného práva alebo slobody, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 13. marca 2024

Miloš Maďar
predseda senátu